

# Presentació

# Presentation

La llegenda és un dels grans gèneres del folklore i, per això, la investigació internacional li ha dedicat una atenció continuada que s'ha concretat en la realització d'articles, monografies, seminaris, congressos i també bases de dades en línia que tenen la llegenda com a centre d'interès. Entre les iniciatives impulsades els darrers anys, en podem destacar algunes que permeten exemplificar aquestes dinàmiques. Isabel Cardigos, des del Centro de Estudos Ataíde Oliveira de la Universitat de l'Algarve (Portugal), va promoure, fa prop d'una dècada, el congrés «Entre conto e lenda», que es va dur a terme en el marc de les V Jornades del grup ERGON/GRENO (European Research Group on Oral Narrative/Grupo de Reflexão Europeu sobre Narrativa Oral) realitzades a Lisboa i a Torre das Vargens entre els dies 8 i 12 de juny

Legends are one of the great genres of folklore. As such, they have received widespread attention from international researchers that has regularly led to publications of articles and monographic works, seminars and conferences, and online databases on this topic. Some initiatives that have been launched in recent years can be highlighted as examples of this trend. Roughly a decade ago, for example, Isabel Cardigos, of the Centro de Estudos Ataíde Oliveira of the University of Algarve in Portugal, organized a meeting entitled *Entre conto e lenda*, which was held within the framework of the 5th Conference of the ERGON (European Research Group on Oral Narrative) group in Lisbon and Torre das Vargens on 8th–12th June, 2010. More recently, the Universitat Rovira i Virgili has

de 2010. Més recentment, des de la Universitat Rovira també s'han organitzat algunes activitats relacionades amb l'estudi de la llegenda. Així, el 21 de novembre de 2018 es va realitzar el seminari de recerca «La llegenda: entre la literatura i el folklore», en què van participar membres del Grup de Recerca Identitats en la Literatura Catalana (GRILC), reconegut i consolidat per la Generalitat de Catalunya (2017 SGR 599), i el grup Literatura, Iconografia i Receptió de l'Antiguitat Clàssica (LIRA). Els treballs han donat com a resultat el llibre *La llegenda*, publicat per l'editorial Reichenberger en una edició a cura de Magí Sunyer i Emili Samper. Finalment, els dies 6 a 10 de juliol de 2020 la Universitat Rovira i Virgili acollirà la 38th International Conference de la International Society for Contemporary Legend Research impulsada per la unitat de recerca Arxiu de Folklore de l'esmentada universitat i organitzada per Carme Oriol i Emili Samper.

La publicació del present número monogràfic de la revista *Estudis de Literatura Oral Popular* cal situar-la en el marc d'aquestes iniciatives dirigides a ampliar el coneixement sobre la llegenda. Els set especialistes que hi participen s'hi acosten des de diverses perspectives i aporten la seva visió fruit d'un acurat treball de recerca. Nicole Belmont, del Laboratoire d'Anthropologie Sociale de París, analitza les versions franceses del tipus rondallístic ATU 713 i mostra com la presència d'un motiu llegendari contribueix, precisament, a mantenir l'estatus de rondalla meravellosa de la narració. Josiane Bru, investigadora del Centre d'Anthropologie Sociale de la Universitat de Tolosa de Llenguadoc, estudia les formes breus de la llegenda a partir d'exemples de la tradició francesa i occitana, i reflexiona sobre els elements que diferencien aquest gènere respecte del de la

organized several activities that have focused on the study of legends. On 21st November, 2018, for example, a research seminar entitled *La llegenda: entre la literatura i el folklore (Legend: between literature and folklore)* was held with members of both the Identities in Catalan Literature Research Group (GRILC), which is recognized and consolidated by the autonomous government of Catalonia (2017 SGR 599), and the Literature, Iconography and Reception of Classical Antiquity (LIRA) research group. Their work has led to the book entitled *La llegenda*, produced under the supervision of Magí Sunyer and Emili Samper and published by Reichenberger. Finally, promoted by the URV's Folklore Archive research unit and organized by Carme Oriol and Emili Samper, the 38th International Conference of the International Society for Contemporary Legend Research will be held on 6th–10th July, 2020 at the Universitat Rovira i Virgili.

This monographic issue of *Estudis de Literatura Oral Popular* should also be placed in the context of initiatives that aim to extend our knowledge of legends. All seven contributors to this issue offer their own vision – the fruit of painstaking research – as they approach the topic from different perspectives. Nicole Belmont, of the Laboratoire d'Anthropologie Sociale in Paris, analyses the French versions of ATU 713-type tales to show how a legend motif helps to maintain the narrative's fairy tale status. Josiane Bru, a researcher at the Centre d'Anthropologie Sociale of the University of Toulouse, examines the short forms of legends from examples of the French and Occitan traditions and reflects on those elements that distinguish the legend from the tale. Jaume Guiscafrè, a professor at the

rondalla. Jaume Guiscafrè, professor de la Universitat de les Illes Balears, parla dels límits entre la rondalla i la llegenda a partir de relats sobre creences, supersticions i costums referits a la bruixeria i la demonologia, recollits per Marià Aguiló al segle XIX. Camiño Noia, professora emèrita de la Universitat de Vigo, se centra en l'estudi de les llegendes d'ànimes, molt abundants en la tradició gallega, i les analitza en el context d'una tradició més àmplia, la de la cultura celta, amb la qual comparteix motius i temes. Lina Santos Mendonça, des de la Universitat de Lisboa, estudia un corpus de llegendes del municipi de Reguengos de Monsaraz (l'Alentejo, Portugal), en què la presència de l'element sobrenatural és una característica destacada. Michèle Simonsen, investigadora de la Københavns Universitet de Copenhaguen, reflexiona sobre les diferències entre la rondalla i la llegenda i justifica la importància d'analitzar, per a cada narració, tant els elements externs com els interns, sobretot quan es treballa amb documentació que no conté informació de tipus contextual. Finalment, Hans-Jörg Uther, vinculat durant molts anys al projecte de l'Enzyklopädie des Märchens, fa un recorregut històric sobre les aportacions internacionals més rellevants en l'estudi de la llegenda i proposa una classificació que es mostra molt útil per a la caracterització del gènere.

La secció de ressenyes conté les dedicades als següents volums: *Cants populars de la Cerdanya i el Rosselló*, de Jordi Pere Cerdà, editat a cura de Jordi Julià i Pere Ballart; *Anecdolari artanenc*, de Rafel Ginard Bauçà; *Ara ve Nadal! Formes espectaculars en les festes d'hivern*, editat per Francesc Massip i Lenke Kovács, i *Història de la literatura popular catalana*, que té com a editors Carme Oriol i Emili Samper.

University of the Balearic Islands, discusses the boundaries between tale and legend by analysing the stories of beliefs, superstitions and customs associated with witchcraft and demonology collected in the 19th century by Marià Aguiló. Camiño Noia, emeritus professor at the University of Vigo, analyses legends of souls, which are extremely common in the Galician tradition, in the context of a wider tradition (Celtic culture), with which they share themes and motifs. Lina Santos Mendonça, from the University of Lisbon, studies a corpus of legends from Reguengos de Monsaraz in Alentejo, Portugal, in which the supernatural element is prominent. Michèle Simonsen, a researcher at the University of Copenhagen, reflects on the differences between the tale and the legend and explains why, for each narrative, it is important to analyse both external and internal elements, especially when working with documentation that contains no contextual information. Finally, Hans-Jörg Uther, who for many years has collaborated on the *Enzyklopädie des Märchens* project, gives us a historical tour of the most important international contributions to the study of legends and proposes an extremely useful classification system for this genre.

The reviews section of this issue is devoted to the following publications: *Cants populars de la Cerdanya i el Rosselló*, written by Jordi Pere Cerdà and edited by Jordi Julià and Pere Ballart; *Anecdolari artanenc*, by Rafel Ginard Bauçà; *Ara ve Nadal! Formes espectaculars en les festes d'hivern*, edited by Francesc Massip and Lenke Kovács; and *Història de la literatura popular catalana*, edited by Carme Oriol and Emili Samper.

Finalment, aquest número de la revista es clou amb les notícies referides a la celebració de tres jornades científiques. La primera correspon a les V Jornades de la Càtedra Baixeras dedicades a Aureli Capmany i a Maria Aurèlia Capmany (Universitat Rovira i Virgili, 17 d'octubre de 2018). La segona es fa ressò de l'activitat «Som rondalla». I Jornada sobre Etnopoètica i Narració Oral (Museu Valencià d'Etnologia, 27 d'octubre de 2018). I la tercera és la dedicada a la XIV Trobada del Grup d'Estudis Etnopoètics (la Vall d'Uixó, 16-17 de novembre de 2018).

CARME ORIOL  
Universitat Rovira i Virgili

Finally, this issue ends with reports of three conferences: the 5<sup>th</sup> Conference of the Baixeras Chair of Catalan Literary Heritage, which was dedicated to Aureli Capmany and Maria Aurèlia Capmany and held at the Universitat Rovira i Virgili on 17th October, 2018; the *Som rondalla* activity conducted at the 1st Conference on Ethnopoetry and Oral Narration, which was held at the Valencian Museum of Ethnology on 27th October, 2018; and the 14th Meeting of the Ethnopoetry Studies Group, which was held at Vall d'Uixó on 16th–17th November 2018.

CARME ORIOL  
Universitat Rovira i Virgili